

Eindrapportage

Onderzoek 'Samen werken in
het Land van Cuijk'

Oosterbeek, 3 december 2015

Inhoud

---

1. Aanleiding en achtergrond	1
2. De uitgangssituatie	2
3. Impressies uit de interviews / enkele eerste conclusies	3
5. Uitvoeringsagenda 2016–2017	7
6. Uitvoering 2016–2017 (korte termijn)	15
7. Procesvoorstel vormdiscussie t.b.v. middellange termijn: het 'Special Project'	17
8. Hoe nu verder?	18

Bijlagen

Bijlage 1 – Projecten Uitvoeringsagenda 2016 – 2017

Bijlage 2 – Inwonersenquête voor Uitvoeringsagenda Strategische Visie Land van Cuijk,
separaat rapport (KplusV, kenmerk 1015139-005/hpo/aoo)

Adviseurs

- drs. Henk-Jan Donderwinkel, Tien organisatieadvies.
- dr. Henry Potman, KplusV organisatieadvies.
- drs. Barn Geurts, KplusV organisatieadvies.
- mr.drs. Chrétien Sarton, KplusV organisatieadvies.

1. Aanleiding en achtergrond

De gemeenten in het Land van Cuijk willen gezamenlijk aan de slag met de strategische opgaven voor het Land van Cuijk. In vervolg op de Strategische visie uit 2013 en het nieuwe Manifest Land van Cuijk 2015 wil het Land van Cuijk komen tot een (indien nodig) aangescherpte en geactualiseerde strategische visie en een concrete uitvoeringsagenda voor de komende jaren.

Met het oog hierop is door Tien organisatieadvies en KplusV in de periode juli – november 2015 het onderzoek 'Samen werken in het Land van Cuijk' uitgevoerd. Het onderzoek is uitgevoerd aan de hand van een zevental zogeheten bouwstenen, te weten:

1. Strategische visie: actualiseren, aanscherpen.
2. Uitvoeringsagenda 2015-2019.
3. Organiseren van de uitvoering.
4. Draagvlak toetsen: politiek, bestuurlijk, ambtelijk.
5. Samenwerken met de 40's.
6. Deelname inwoners.
7. Raadsconferentie 25 november 2015.

Laatstgenoemde bouwsteen, de Raadsconferentie, is tijdens het proces op verzoek van de onderzoekers en met instemming van het Coördinatie-overleg en het Regieteam veranderd in een Informatiebijeenkomst voor alle Raadsleden. De tijdens deze Informatiebijeenkomst door de onderzoekers gepresenteerde onderzoeksresultaten, zijn in de onderhavige rapportage kernachtig weergegeven en op onderdelen kort nader toegelicht.

De resultaten van bouwsteen 6, de digitale enquête onder inwoners van het Land van Cuijk, zijn opgenomen in een separate rapportage.

2. De uitgangssituatie

Met het oog op het verkrijgen van een adequaat inzicht in de uitgangssituatie voor het onderzoek, is allereerst een analyse van bestaande documenten uitgevoerd, waaronder de 'Uitvraag voor het onderzoek' d.d. mei 2015, de 'Strategische visie 2013', de brief van de Adviescommissie (Veer)Krachtig Bestuur voor Brabant 2013 en 'het Manifest Land van Cuijk' d.d. mei 2015.

Uit deze en andere documenten is als essentie afgeleid dat het Land van Cuijk 'na vier jaar Graafs Manifest een volgende stap wil zetten in de strategische samenwerking. De vijf samenwerkende gemeenten willen een verdiepingsslag maken op gezamenlijke strategische opgaven en de organisatie van de uitvoering hiervan op een innovatieve wijze vormgeven. Het Land van Cuijk kiest er voor om de inhoud leidend te laten zijn en voorlopig geen verdere discussies te voeren over de samenwerkingsvorm. De bouwstenen liggen er en de wilskracht en het vertrouwen zijn aanwezig. Door als vijf gemeenten taken en verantwoordelijkheden onderling te verdelen en elkaar het vertrouwen te geven om in mandaat met één visie en één agenda naar buiten te treden, worden we een slagvaardige en effectieve gesprekspartner voor andere overheden, maatschappelijke organisaties en private partijen.'

Door de Adviescommissie (Veer)Krachtig Bestuur voor Brabant is met het oog op de uitgangssituatie geconcludeerd dat 'de Adviescommissie een sterke culturele, sociale, economische en geografische samenhang meent te zien tussen de gemeenten in het Land van Cuijk. Het Land van Cuijk is een sterk merk.'

Teneinde bovenstaand beeld ten aanzien van de uitgangssituatie te toetsen en te completeren, heeft een breed opgezette interviewronde plaatsgevonden waaraan in totaal door 67 direct betrokken sleutelspelers is deelgenomen: fractievoorzitters, Collegeleden, leidinggevend en projecttrekkers (bouwsteen 4, draagvlak toetsen: politiek, bestuurlijk, ambtelijk). Tijdens deze gesprekken is weliswaar conform de onderzoeksopzet uitvoerig van gedachten gewisseld over de strategische visie, de uitvoeringsagenda en de wijze waarop deze agenda succesvol kan worden uitgevoerd, maar bleken met name ook niet-inhoudelijke thema's als draagvlak, vertrouwen, energie en vorm de gemoederen in het Land van Cuijk sterk bezig te houden.

3. Impressies uit de interviews / enkele eerste conclusies

Met het oog op de te kiezen oplossingsrichting is naar onze mening een zestal impressies en conclusies relevant, te weten:

1. De beelden, ervaringen en opvattingen die tijdens de interviews naar voren zijn gebracht, verschillen per persoon. Er is, met andere woorden, geen eenduidig patroon te onderkennen naar gemeente of groep gesprekspartners binnen een gemeente (Raad, College, DT/MT). Sterker nog: ook binnen deze groepen binnen elk der gemeenten lopen de opvattingen ten aanzien van belangrijke aspecten van de samenwerking dikwijls (soms zelfs sterk) uiteen.
2. De Strategische Visie 2013 behoeft naar de mening van het overgrote deel van de gesprekspartners niet of nauwelijks aanpassing. De crux voor een effectieve samenwerking in de komende jaren is gelegen in de Uitvoeringsagenda: het bereiken van concrete, meetbare resultaten.
3. Er is naar de mening van het overgrote deel van de gesprekspartners in de afgelopen jaren vooruitgang geboekt op het gebied van Recreatie & Toerisme, de transities in het Sociaal Domein en enkele overige initiatieven (woonvisie, breedband, rekenkamer). Daarnaast is er geïnvesteerd in 'ontmoeten'.
4. Algemeen gevoel bij het overgrote deel van de gesprekspartners is dat er in de samenwerking destijds een voortvarende start is gemaakt, maar dat er nu al te lang sprake is van stilstand ('patstelling'). Een illustratief citaat in dit verband luidt: 'Als Land van Cuijk hebben we onze ambities van destijds (nog) niet weten te organiseren.'
5. Met het oog op de wijze van uitvoering in zowel de nabije als de wat verder gelegen toekomst is door de gesprekspartners een zogeheten 'programma van wensen en randvoorwaarden' meegegeven, dat kernachtig als volgt kan worden geformuleerd:
  - a. De uitvoering van onze gezamenlijke opgaven dienen krachtiger, slimmer en zichtbaarder te worden georganiseerd.
  - b. Vereenvoudig de huidige overlegstructuur, die door een belangrijk deel van de gesprekspartners als 'nodeloos complex' wordt ervaren.
  - c. Haal de 'zware lading' die momenteel op de vormdiscussie ligt weg en ontwikkel een ordentelijk proces om binnen een redelijke termijn te komen tot een zorgvuldige afweging tussen de verschillende denkbare oplossingen die zich voor dat vraagstuk aandienen.
  - d. Breng de energie / de flow binnen onze gemeentelijke samenwerking weer terug.
6. Alles overziend komen wij tot de conclusie dat het fundament voor een effectievere inter-gemeentelijke samenwerking in het Land van Cuijk op dit moment fragiel is en de discussie daarover op onderdelen gepolariseerd. Om genoemde 'patstelling' te doorbreken en de daartoe benodigde energie weer vrij te maken adviseren wij u een drietal zaken ter hand te nemen, te weten:

1. Vaststellen en uitvoeren van een concrete Uitvoeringsagenda 2016-2017.
2. Organiseren van slagkracht voor de uitvoering (korte termijn, 2016-2017):
  - a. Vereenvoudigde bestuurlijke en ambtelijke aansturing.
  - b. Professionele uitvoering.
3. Opstellen, vaststellen en uitvoeren van een procesvoorstel ten behoeve van de vormdiscussie t.b.v. middellange termijn.

Deze elementen zullen achtereenvolgens in de hoofdstukken 5, 6 en 7 concreet vorm en inhoud worden gegeven. Daaraan voorafgaand zal in hoofdstuk 4 allereerst worden stilgestaan bij de resultaten van de gesprekken met de maatschappelijke organisaties (de 4 O's) en de enquête onder de inwoners van het Land van Cuijk.

4. Impressies uit gesprekken met maatschappelijke organisaties en de enquête onder inwoners

Naast gesprekken met vertegenwoordigers van de vijf gemeenten is in dit onderzoek ook gesproken met vertegenwoordigers van het bedrijfsleven, van instellingen en van maatschappelijke organisaties. Daarnaast is er op 20 oktober 2015 een bijeenkomst gehouden met een aantal vertegenwoordigers van die organisaties. Inwoners naar hun meningen en ideeën gevraagd in een enquête. Daarvoor is gebruik gemaakt van de panels die bestaan in de gemeenten Sint Anthonis, Cuijk, Grave en Mill en Sint Hubert en van vertegenwoordigers van de wijk- en dorpsraden in Boxmeer. In de separaat bijgevoegde rapportage doen we gedetailleerd verslag van deze enquête.

In het onderhavige hoofdstuk geven we in aanloop naar de uitvoeringsagenda in hoofdstuk 5 een korte impressie van de uitkomsten van de gesprekken en de enquête.

4.1 Maatschappelijke organisaties

De uitkomsten van de gesprekken en bijeenkomst met de zogenaamde 4 O's (ondernemers, onderwijs, overige organisaties en overheden) kunnen als volgt worden samengevat.

De thema's uit de strategische visie dienen meer integraal te worden aangepakt. Economie en aantrekkelijk wonen en woonomgeving hangen samen. Om jongeren te trekken moet integraal gekeken worden naar verbetering van de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt, economische ontwikkeling, huisvesting voor jongeren en recreatieve activiteiten die voor jongeren en jonge gezinnen aantrekkelijk zijn.

Voorts dient er naar de mening van de gesprekspartners een meer gezamenlijke focus en branding te komen van het Land van Cuijk. Elementen in de branding zijn natuur, duurzaamheid, economische groei (agrifood) en landelijke omgeving. Aan die focus kunnen thema's als huisvesting en onderwijs worden gekoppeld.

De relatie met Noord-Limburg dient, zeker op de langere termijn, te worden versterkt, op allerlei vlak: zowel economie, onderwijs, recreatie als wonen.

Gesprekspartners achten het van groot belang 'dat we in het Land van Cuijk het denken vanuit lokaal belang achter ons moeten laten.' De economie, de recreatieve opgave en de opgaven op het gebied van zorg zijn regionale opgaven. Ze kennen geen gemeentegrenzen en moeten daarom gezamenlijk worden opgepakt.

Organisaties in het veld organiseren zichzelf steeds meer op het niveau van Land van Cuijk of op grotere schaal. Binnen de eigen sector weten partijen andere partijen inmiddels goed te vinden. Maar ook tussen de sectoren groeit de samenwerking. Zo werkt de Industriële Kring Land van Cuijk met het RBT aan een imagocampagne voor het Land van Cuijk. Ook vanuit welzijn en zorg is er behoefte om de profilering en branding Land van Cuijk te versterken. Dat vereist dat tussen de sectoren meer wordt samengewerkt dan tot op heden het geval is. Om te beginnen zouden de jaaragenda's van regionale activiteiten met elkaar moeten worden afgestemd. De organisaties willen dit vooral zelf oppakken, maar wellicht kunnen de samenwerkende gemeenten één en ander faciliteren.

Door de maatschappelijke organisaties wordt gepleit voor één loket voor het Land van Cuijk. Daarbij gaat het zowel om één bedrijfsloket als om één loket waar ook instellingen, maatschappelijke organisaties terecht kunnen. Men wil af van het 'shoppen' bij alle of een deel van de vijf gemeenten.

Verder nemen de maatschappelijke actoren waar dat de samenwerking door de gemeenten niet volop wordt opgepakt en dat dit slechts 'een activiteit is die er wordt bij gedaan.' De samenwerking lijkt nog niet voldoende verankerd in de gemeentelijke organisaties en in het handelen van de gemeenten.

Ten aanzien van de rol van de gemeenten leeft de wens dat de gemeenten een meer coördinerende rol op zich nemen bij de verdere ontwikkeling. De gemeenten dienen de uitvoering van de projecten eenduidig te sturen. Er moet meer focus vanuit de gemeenten op samenwerking komen en er dient sprake te zijn van een eenduidige regie te zijn. Dit vraagt om meer ambtelijke inzet en proactief opereren van bestuurders en ambtelijke medewerkers.

4.2 Enquête onder inwoners

Er is in het kader van dit onderzoek een enquête gehouden onder inwoners van de vijf gemeenten, waarbij het accent inhoudelijk lag op leefbaarheid en zorg. Bijna 1200 burgers hebben de enquête volledig ingevuld. Doordat gebruik kon worden gemaakt van bestaande panels bij vier van de vijf gemeenten, is het aantal burgers dat heeft deelgenomen uit die vier gemeenten relatief en absoluut groter dan het aantal uit de vijfde gemeente, Boxmeer. De resultaten van de enquête zijn opgenomen in de separate bijlage van dit rapport. We geven hier enkele uitkomsten op hoofdlijnen.

Negen op de tien burgers is op de hoogte van de samenwerking in het land van Cuijk en driekwart van de ondervraagden vindt het positief dat wordt samengewerkt. De onderwerpen die de respondenten het belangrijkste vinden voor samenwerking zijn zorg en welzijn, OV, infrastructuur en bereikbaarheid, alsmede economie, innovatie en werkgelegenheid.

De binding die burgers voelen heeft vooral betrekking op de directe woonomgeving, het dorp waarin men woont. Men voelt zich meer Brabander dan inwoner van de gemeente waarin men woont of inwoner van het Land van Cuijk.

Burgers onderkennen dat er in de verschillende dorpen de nodige voorzieningen zijn op het vlak van sport en recreatie (inclusief verenigingsleven). De belangrijkste voorzieningen voor de leefbaarheid in een stad of dorp vindt men de aanwezigheid van basisscholen, winkels voor de dagelijkse boodschappen, een huisarts en goed vervoer naar voorzieningen elders. Ook is gevraagd naar de voorzieningen die het meest gemist worden in de huidige situatie. Dat zijn goed openbaar vervoer, woningen voor jongeren en ouderen en winkels voor de dagelijkse boodschappen. Mensen zijn bereid om buiten de eigen kern te reizen naar culturele voorzieningen (theater, film, muziek), recreatief winkelen, zwembad en horeca.

Wat betreft voorzieningen kijken de burgers ook naar de overheid. De overheid dient in hun optiek zorg te dragen voor goede zorgvoorzieningen en voor de bereikbaarheid van die zorgvoorzieningen. In het algemeen verwacht men dat de overheid zorgdraagt voor goede bereikbaarheid, via openbaar vervoer en verbetering van het wegstelsel.

Uit de enquête blijkt voorts dat veel inwoners op een of andere wijze actief zijn als vrijwilliger op het vlak van sport, cultuur en zorg, vooral in de directe eigen omgeving.

5. Uitvoeringsagenda 2016–2017

Voor de uitvoeringsagenda 2016-2017 is de Strategische visie voor het Land van Cuijk uit 2013 het uitgangspunt. De thema's die daarin staan genoemd hebben niets aan actualiteitswaarde ingeboet. De thema's waren:

- Versterken keten Agro & Food.
- Groei van Recreatie en Toerisme.
- Versterken van de vestigingsvoorwaarden.
- Leefbaarheid kernen en Zorg.
- Sociaal Domein.

Er zijn sinds de vaststelling van de strategische visie diverse activiteiten in samenwerking ondernomen. Op het vlak van recreatie en toerisme is er een regionaal bureau voor toerisme gekomen en er is een nota Identiteit Land van Cuijk naar buiten gebracht. Diverse activiteiten die daarin staan genoemd zijn inmiddels opgepakt. Ook is er een Verkenning Economische samenwerking uitgevoerd en zijn voorstellen daaruit in besluitvorming gebracht. Er is een regionale woonvisie en de gemeenten hebben nauw samengewerkt bij de regionale trajecten in het kader van de decentralisaties op het vlak van Jeugdzorg, Wet maatschappelijke ondersteuning en de Participatiewet.

De uitvoeringsagenda 2016-2017 gaat uit van dezelfde thema's en sluit aan op de reeds ondernomen activiteiten. De agenda beoogt verdieping te geven aan de samenwerking en de effectiviteit ervan te versterken. Daarbij worden de economische thema's eerst genoemd omdat uit gesprekken met de verschillende partijen in het Land van Cuijk is gebleken dat economische ontwikkeling door vrijwel iedereen als een belangrijke motor voor de versterking van het Land van Cuijk als samenhangend gebied wordt gezien. Economische ontwikkeling zal onder meer (jonge) mensen naar het gebied trekken en de dynamiek van het gebied versterken. Bij de voorstellen voor prioritering komen echter ook de andere thema's aan bod.

Bij de opstelling van de projecten in de agenda hebben we ons vanzelfsprekend (mede) gebaseerd op de eerder weergegeven informatie die we in dit onderzoek hebben opgehaald in de gesprekken met de gemeenten, maatschappelijke organisaties en de resultaten van de enquête onder inwoners.

5.1 Inhoudelijke uitgangspunten

Bij de formulering van de uitvoeringsagenda hebben we een aantal inhoudelijke uitgangspunten gehanteerd, te weten:

- De projecten hebben betrekking op de periode 2016 en 2017; een aantal heeft een meer structureel karakter. In deze jaren moeten resultaten worden geboekt die bijdragen aan versterking van het vertrouwen dat samenwerking tussen gemeenten, private en maatschappelijke organisaties het Land van Cuijk economisch en maatschappelijk versterkt.
- In de formulering wordt zoveel als mogelijk voortgebouwd op hetgeen de afgelopen jaren in samenwerking is gerealiseerd.
- Deelname van gemeenten in de projecten is niet vrijblijvend. In principe nemen alle vijf gemeenten in de projecten deel en dragen er aan bij. Slechts bij hoge uitzondering en in goed onderling overleg is het mogelijk gezamenlijk overeen te komen dat een project niet van toepassing is op een gemeente.

- Samenwerking is wenselijk indien het evident meerwaarde heeft. Er zijn vraagstukken die op lokaal niveau of zelfs op kern- of dorpsniveau kunnen worden opgepakt en uitgevoerd en waarbij samenwerking weinig meerwaarde heeft. Wat op lokaal niveau kan worden opgepakt en uitgevoerd moet niet naar regionaal niveau worden getild omdat dan de prikkel om effectief samen te werken te gering is.
- Er dient bij voorkeur te worden samengewerkt op onderwerpen en in projecten waarbij gemeenten en andere organisaties elkaar aanvullen. Samenwerking forceren op terreinen waarbij organisaties en instanties (inclusief gemeenten) in feite concurrerende doelstellingen hebben zal niet effectief zijn.
- In de samenwerking zijn niet de bestuurlijke (gemeentelijke) grenzen bepalend maar de economische en maatschappelijke grenzen.
- De rol van de gemeenten in de samenwerking wordt ingezet op de rol die de gemeente in het maatschappelijke verkeer en ter stimulering van de samenhang in het Land van Cuijk kan spelen:
  - verbindend naar andere gemeenten en voor andere organisaties;
  - faciliterend richting burgers en maatschappelijke organisaties die initiatieven nemen en willen samenwerken;
  - ondersteunend voor burgers en organisaties die initiatieven willen nemen op het niveau van het Land van Cuijk;
  - regulerend waar nodig;
  - vertegenwoordigend naar andere overheden en organisaties zoals AgriFood Capital.

5.2 Thema's en projecten

De thema's uit de Strategische visie presenteren we in aangepaste vorm. De projecten die per thema worden genoemd zijn concreet nader uitgewerkt en als bijlage 1 aan deze rapportage toegevoegd.

Thema 1 – Versterken economische vestigingsvoorwaarden

Versterking van vestigingsvoorwaarden draagt ook bij aan de andere thema's uit de strategische visie. Daarom stellen we dit thema voorop. Er zijn sinds 2013 enkele ontwikkelingen waarop kan worden voortgebouwd:

Er is een advies opgesteld over versterking van de economische samenwerking in het Land van Cuijk. Daarin wordt voorgesteld om te kiezen voor een model van Regionaal business development en accountmanagement. Een regionale *business developer* wordt voorgesteld die met vertegenwoordigers van de gemeenten (de bedrijfscontactfunctionarissen) samenwerkt aan het accountmanagement en de promotie van het Land van Cuijk.

In het eerste projectvoorstel gaan we een stap verder. Vanuit het bedrijfsleven klinkt nadrukkelijk de roep om één loket, één punt waar vanuit gericht wordt geacquireerd en bedrijven eenduidig worden binnengeloodst in het Land van Cuijk en er één aanspreekpunt is voor het realiseren van de daadwerkelijke vestiging. De Kamer van Koophandel, de Industriële Kring en andere intermediairs kunnen ondernemers dan verwijzen naar één aanmeldpunt voor vestiging in het Land van Cuijk. De *business developer* dient tezamen met de bedrijfscontactfunctionarissen vorm en inhoud te geven aan één loket voor bedrijven.

Om de fysieke vestigingsvoorwaarden te verbeteren is verbetering van de ICT-infrastructuur nodig. Er is de afgelopen periode onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden van Breedband in het gehele gebied van de vijf gemeenten. Dat project wordt voortgezet en vergt veel energie en inzet om het daadwerkelijk te laten slagen en burgers en bedrijven in het buitengebied aan te sluiten op sneller internetverkeer.

Naast de ICT-infrastructuur dient ook de fysieke bereikbaarheid van het Land van Cuijk te worden verbeterd. De aansluiting op de rest van Brabant en op de voor het Land van Cuijk belangrijke economische knooppunten Den Bosch en Eindhoven, naast Nijmegen en Venlo, kan worden gerealiseerd door aanleg van een verbeterde oost-west verbinding over de weg: zowel aansluiting naar de andere delen van Brabant als naar Duitsland. Verbetering van de oost-westverbinding versterkt de vestigingsmogelijkheden voor bedrijven en voor burgers die er voor kiezen om in het mooie Land van Cuijk te wonen.

Daarvoor bestaan er verschillende mogelijkheden: verkenning van de optimalisering van huidige routes – de N264 en/of de N272 – , een alternatief tracé voor een N-weg tot de mogelijkheid van doortrekken van de A77 richting de A50.

In het project wordt op een gestructureerde wijze en in samenwerking met in elk geval de provincie, gezocht naar het in kaart brengen van alternatieve tracés en de verschillende mogelijkheden en effecten van de uitbreiding van de weginfrastructuur in beeld te krijgen. Daarmee wordt de toekomstige besluitvorming over de aanleg van infrastructuur voorbereid.

Er is een gemeenschappelijke stagebureau ontstaan op initiatief van de Industriële Kring Land van Cuijk en Noord-Limburg. Dat bureau functioneert nog niet optimaal en ondervindt 'concurrentie' van andere stagebureaus, onder meer een regionaal stagebureau voor Noordoost Brabant. Gelet op de oriëntatie van bedrijven en instellingen in het land van Cuijk op een breder gebied dan Noordoost Brabant, dient de oriëntatie van het stagebureau zich ook verder uit te strekken: Noord- en Midden Limburg, Zuid-Gelderland en Duitsland (Nord-Rhein Westfalen). Daarom wordt een voorstel gedaan om het stagebureau voor het Land van Cuijk en Noord Limburg uit te breiden en te versterken en zich ook te richten op instellingen en bedrijven in de aangrenzende provincies en in Duitsland.

Onder het thema vestigingsvoorwaarden valt ook de regionale woonvisie. Deze is wettelijke verplicht en is de afgelopen jaren opgesteld. Net als bij de andere onderwerpen van dit thema, dient de woonvisie verder te strekken dan Noordoost Brabant. Dat is een essentie van het Land van Cuijk: onderdeel van Brabant maar ook direct grenzend aan twee andere provincies en met een zeer nadrukkelijke oriëntatie op die andere provincies. De woonvisie zal daarom moeten worden uitgebouwd en ook nadrukkelijk moeten worden gericht op het aantrekken en vasthouden van jongeren. Daarbij gaat het onder meer om jonge mensen die zijn opgegroeid in het Land van Cuijk en elders zijn gaan studeren te laten terugkeren.

Projectvoorstellen Thema versterken economische vestigingsfactoren	
1.	Uitbouw Regionale business development tot één loket voor acquisitie en begeleiding nieuwe bedrijven.
2.	Infrastructuur: daadwerkelijke realisatie breedband in de kernen en het buitengebied van vijf gemeenten
3.	Infrastructuur: structurele aanpak verkenning van de mogelijkheden voor verbetering van de oost-west verbinding tussen de A77 en de A50.
4.	Uitbouw regionaal stagebureau Land van Cuijk en Noord-Limburg.
5.	Uitbouw en verdere regionalisering van de Woonvisie.

Thema 2 – Versterken keten Agro en Food

De thema's Versterken keten Agro&Food en Versterking economische vestigingsfactoren grijpen sterk in elkaar. Een belangrijke ontwikkeling van de afgelopen jaren is geweest het ontstaan van AgriFood Capital. Stichting en Samenwerkingsverband richten zich op een breed spectrum van activiteiten: onderwijs en arbeidsmarkt, versterking vestigingsvoorwaarden en innovaties.

In het Land van Cuijk zijn belangrijke industriële bedrijven op het vlak van agro en food gevestigd. Uit het onderzoek is naar voren gekomen dat overheden, bedrijven en samenleving in het Land van Cuijk niet optimaal profiteren van de activiteiten van AgriFood Capital. Een eigen traject starten naast AgriFood Capital is echter weinig effectief. Op die wijze wordt ook niet geprofiteerd van de schaalvoordelen van samenwerken van de vijf gemeenten met de andere gemeenten in Noordoost Brabant. Het voorstel is er op gericht om niet op de huidige wijze 'voort te modderen' in de deelname aan AgriFood Capital, maar de keuze te maken: stoppen of intensivering van de deelname. Het projectvoorstel richt zich op het intensiveren van de betrokkenheid van het Land van Cuijk. Dat kost enige tijd en daar moet het jaar 2016 ook deels voor worden gebruikt. Verder dient de actievare rol concreet vorm en inhoud te krijgen doordat vanuit het Land van Cuijk in AgriFood Capital een concreet project wordt opgepakt en getrokken. Hierbij hebben we het oog op bevordering van startups en innovaties in de landbouw op het vlak van milieu, energie en dierenwelzijn.

De in de Strategische visie beoogde aansluiting van verschillende bedrijven in de agrofoodketen is de afgelopen jaren nog niet voldoende van de grond gekomen. De openheid naar elkaar en het zoeken naar synergie kan en moet beter op het niveau van het Land van Cuijk. Vandaaruit kan ook effectiever worden geopereerd in AgriFood Capital Een projectvoorstel beoogt de ketenaansluiting te bewerkstelligen.

De schaalvergroting in de landbouw is een trend die past bij de ontwikkeling van agrofood business. Dat betekent ook dat kleinere bedrijven stoppen en er in het gebied steeds meer vrijkomende agrarische bebouwing is. Voorkomen moet worden dat gebouwen ongebruikt blijven. Er zijn kansen voor nieuwe economische activiteiten in die bebouwing. Een projectvoorstel is gericht op sturing van de nieuwe functies in gebouwen, om ook de economische dynamiek van het buitengebied op peil te houden en tegelijk rekening te houden met de mens in de omgeving, landschappelijke inpassing en afstemming met bedrijfsvestigingsmogelijkheden elders in het Land van Cuijk.

Projectvoorstellen Thema Versterken keten Agro&Food	
6.	Vergroten inbreng in en profijt van AgriFood Capital; initiëren en trekken project startups.
7.	Schakelen in de agrarische keten van ondernemers in het Land van Cuijk.
8.	Aanpak vrijkomende agrarische bebouwing.

Thema 3 – Groei van recreatie en toerisme

De afgelopen jaren zijn belangrijke stappen gezet op het vlak van bevordering van toerisme en recreatie in het Land van Cuijk. De nota 'Identiteit van Cuijk' geeft een programma voor bevordering van voorwaarden voor groei van toerisme en recreatie. Daarnaast is het Regionaal Bureau voor Toerisme (RBT) opgericht, als 'vervanger' van de vroegere VVV. In het RBT participeren overheden en bedrijfsleven. Het werk van het RBT dient enerzijds ruimte te krijgen en dient anderzijds vanuit de overheden blijvend te worden gefaciliteerd, wil het effectief zijn. Voorstellen uit de nota Identiteit van Cuijk worden uitgevoerd. Uit gesprekken blijkt behoefte aan een meer tastbare en zichtbare herkenbaarheid van het Land van Cuijk en aan meer verblijfsrecreatiemogelijkheden.

Projectvoorstel voor Groei Recreatie en Toerisme	
9.	Versterking herkenbaarheid en bevordering meerdaags toeristisch verblijf.

Thema 4 – Leefbaarheid kernen en zorg

In het kader van het thema leefbaarheid is een inventarisatie van voorzieningen gemaakt. Het voorzieningenniveau in de gemeenten blijkt relatief hoog. Dit wordt ook onderkend door de inwoners, zo blijkt uit de enquête die in het vorige hoofdstuk is genoemd. Toch staan de leefbaarheid en het voorzieningenniveau onder druk. Onder meer door verandering van de demografische opbouw van het gebied, waaronder de vergrijzing van de bevolking. Het draagvlak voor kwalitatief goede basisscholen en andere voorzieningen nadert in veel kernen een kritische ondergrens. Op basis van resultaten van de enquête onder inwoners van de vijf gemeenten komen we met een projectvoorstel om het basisniveau van voorzieningen te ontwikkelen en kosten te besparen.

De afgelopen jaren hebben in enkele van de 33 kernen in het Land van Cuijk, burgers initiatieven genomen om de leefbaarheid te vergroten en samen te werken aan het in stand houden van voorzieningen. Leefbaarheidsvraagstukken kunnen inwoners van kernen samen met hun gemeenten aanpakken. Op het niveau van het Land van Cuijk kunnen initiatieven gefaciliteerd worden met het oog op het verspreiden van informatie over de ervaringen van andere kernen en andere gemeenten.

Uit de enquête komt ook een roep om verbetering van de bereikbaarheid van voorzieningen en beter openbaar vervoer naar voren. Het openbaar vervoer is geen bevoegdheid van gemeenten. Wel kunnen de samenwerkende gemeenten bijdragen aan betere bereikbaarheid van voorzieningen. Aan bereikbaarheid van voorzieningen is ook de toegankelijkheid van voorzieningen gekoppeld. Dat wordt in de voorstellen van dit thema meegenomen.

Projectvoorstellen Thema Leefbaarheid kernen en Zorg	
10.	Ontwikkeling, versterking en spreiding van voorzieningen boven het niveau van kernen.
11.	Onderzoek naar de bereikbaarheid en toegankelijkheid van bovenlokale voorzieningen.
12.	Faciliteren en stimuleren van burgerinitiatieven en burgerorganisaties.

Thema 5 – Sociaal Domein

De gemeenten van het Land van Cuijk werken in Noordoost Brabants verband samen met andere gemeenten aan de transitie en transformatie van Jeugdzorg, uitvoering Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en Werk en Inkomen (Participatiewet). Om in het groter verband van de regio effectief te opereren dienen de vijf gemeenten er aan te werken dat er een eensluidende inbreng is in het regionaal overleg over deze beleidsvraagstukken. Dat lukt goed. Belangrijk is dat de vijf gemeenten door één portefeuillehouder worden vertegenwoordigd die met één stem kan spreken namens de gemeenten met samen circa 90.000 inwoners. Voor het sociaal domein stellen we voor geen aparte projecten te ontwikkelen op de schaal van het Land van Cuijk.

5.3 Kosten en scenario's

Zoals vermeld zijn alle genoemde projecten in bijlage 1 van deze rapportage verder geconcretiseerd. Daarin staan ook de kosten aan capaciteitsinzet en programmatische middelen weergegeven. Hieronder hebben wij drie scenario's opgesteld voor de uitvoering van de agenda 2016-2017. Er kan voor worden gekozen slechts enkele projecten (scenario 'één ster'), een groot aantal projecten (scenario 'twee sterren') dan wel het gehele palet en daarmee alle projecten (scenario 'drie sterren') uit te voeren. Alle scenario's zijn inclusief de capaciteit en middelen voor coördinatie van het algemene overleg en de ondersteuning van de samenwerking.

Scenario één ster:

- Project 1   Uitbouw business developer tot één loket voor acquisitie en begeleiding nieuwe bedrijven.
- Project 6   Vergroten inbreng en profijt AgriFood Capital; initiëren en trekken van project startups en innovatie milieu, energie en dierenwelzijn in de landbouw.

Tabel 1: Benodigde capaciteit en programmatische middelen één ster scenario

Scenario	2016		2017	
	fte	€	fte	€
Scenario één ster	2,0	130.000	3,5	140.000

Scenario twee sterren:

- Project 1   Uitbouw business developer tot één loket voor acquisitie en begeleiding nieuwe bedrijven.
- project 4   Uitbouw regionaal stagebureau Land van Cuijk en Noord Limburg.
- project 6   Vergroten inbreng en profijt AgriFood Capital; initiëren en trekken van project startups en innovatie milieu, energie en dierenwelzijn in de landbouw.
- project 7   Schakelen in de agrarische keten van ondernemers in het Land van Cuijk.
- Project 12   Faciliteren en stimuleren burgerinitiatieven en burgerorganisaties.
- Project 9   Versterking fysieke herkenbaarheid Land van Cuijk en bevordering meerdaags verblijf.

Tabel 2: Benodigde capaciteit en programmatische middelen scenario twee sterren

Scenario	2016		2017	
	fte	€	fte	€
Scenario twee sterren	3,1	270.000	4,6	300.000

Scenario drie sterren

Alle projecten 1 tot en met 12

Tabel 3: Benodigde capaciteit en programmatische middelen scenario drie sterren

Scenario	2016		2017	
	fte	€	fte	€
Scenario drie sterren	4,7	440.000	6,0	340.000

5.4 Inzet budget en formatie

De kosten van het Land van Cuijk worden opgebracht door de deelnemende gemeenten en bedragen € 2 per inwoner per jaar. in totaal gaat het om een budget van € 178.000. Daarnaast wordt op dit moment 3 fte ingezet, maar deze formatie is verdeeld over circa 20 personen. Die inzet is ons inziens te versnipperd om effectief en efficiënt te presteren en functioneren.

Onder de strikte voorwaarde dat de beschikbare capaciteit van 3 fte gebundeld wordt ingezet en verdeeld over een beperkt aantal personen (in elk geval geconcentreerd per project), kan de aanvullend benodigde capaciteit voor de projecten in de drie scenario's relatief beperkt blijven.

Vanwege onderuitputting van het budget voor 2015 is de capaciteit voor project 1 voor 2016 al grotendeels bekostigd. Voor 2017 wordt er hier van uit gegaan dat bekostiging binnen het bestaande budget voor het Land van Cuijk gebeurt. Daarbij dient overigens te worden opgemerkt dat de Colleges van B&W vooralsnog hebben besloten om de business developer voor 1 jaar aan te stellen, met een optie tot verlenging. Voor 2017 is financiering op dit moment derhalve nog niet geregeld.

De additioneel benodigde capaciteit en programmatische middelen worden hieronder in beeld gebracht, waarbij we de eenheden naar boven afronden om niet op tekorten uit te komen.

Structureel (2018 en verder) is voor de huidige projecten geen extra capaciteit en zijn geen extra middelen nodig. De reeds de afgelopen jaren ter beschikking gestelde 3 fte uit de personeelsformatie van de samenwerkende gemeenten en de € 2 per inwoner per jaar voldoen dan.

Onderstaande tabel geeft per scenario aan of buiten de personele capaciteit en de programmatische middelen die de gemeenten al ter beschikking stellen, aanvullende capaciteit en financiële middelen ter beschikking moeten worden gesteld en indien dat het geval is, hoeveel dat dan is.

Tabel 4: Benodigde extra capaciteit of middelen

Scenario	2016		2017	
	Capaciteit	Progr. Middelen	Capaciteit	Progr. middelen
Eén ster	Geen	Geen	0,5 fte	Geen
Twee sterren	0,1 fte	€ 95.000 (€ 1,1 / inw.)	1,6 fte	€ 125.000 (€ 1,4 / inw.)
Drie sterren	1,7 fte	€ 165.000 (€ 1,85 / inw.)	3,0 fte	€ 160.000 (€ 1,8 / inw.)

Kiezen de gemeenten voor het scenario één ster, dan kan voor 2016 worden volstaan met de voortzetting van de bijdragen die ook de afgelopen jaren zijn geleverd. Voor 2017 dienen de gemeenten uit de totale formatie van de vijf gemeenten 0,5 fte extra beschikbaar te stellen, of een equivalent bedrag aan programmatische middelen (maximaal € 50.000) om die capaciteit (deels) in te huren.

Kiezen de gemeenten voor het scenario twee sterren, dan dient voor 2016 0,1 fte extra beschikbaar te worden gesteld uit de totale formatie van de vijf gemeenten en voor 2017 1,6 fte dan wel bedragen om die capaciteit (deels) in te huren (respectievelijk maximaal € 10.000 en € 160.000). Voorts dienen extra programmatische middelen ter beschikking te worden gesteld boven op de € 2 per inwoner/jaar, te weten € 1,1 voor 2016 en € 1,4 voor 2017. De totale bijdrage per inwoner komt daarmee voor 2016 op € 3,1 per inwoner/jaar en voor 2017 op € 3,4 per inwoner/jaar.

Bij de keuze voor het scenario drie sterren zijn de bijdragen vanuit de gemeenten uiteraard hoger. In totaal gaat het om het beschikbaar stellen van extra capaciteit van 1,7 fte (of maximaal € 170.000 voor inhuur) in 2016 en 3,0 fte (of maximaal € 300.000 voor inhuur) in 2017.

Voorts dienen extra programmatische middelen ter beschikking te worden gesteld boven op de € 2 per inwoner/jaar, te weten € 1,85 voor 2016 en € 1,8 voor 2017. De totale bijdrage per inwoner komt daarmee voor 2016 op € 3,85 per inwoner/jaar en voor 2017 op € 3,8 per inwoner/jaar.

Advies

Wij adviseren u de uitvoeringsagenda 2016-2017 niet te beperken tot het scenario één ster, dat zich primair richt op de economie. Het tweede scenario richt zich op bredere economische en maatschappelijke ontwikkeling van het Land van Cuijk en op alle vier de thema's. Het project voor de oost-west verbinding blijft dan echter buiten beeld.

Alles overziend adviseren wij u te kiezen voor het scenario drie sterren, dat wil zeggen het ter hand nemen van de volledige uitvoeringsagenda 2016-2017. Belangrijke overwegingen die hieraan ten grondslag liggen betreffen de wens en noodzaak om de huidige strategische samenwerking een daadwerkelijke impuls te geven en het feit dat het verschil in gevraagde capaciteit en middelen tussen de scenario's twee en drie sterren relatief beperkt is. Bij een professioneel en efficiënt ingerichte wijze van uitvoering kan de onderlinge samenhang tussen de thema's en projecten optimaal tot zijn recht komen en kan op uitvoeringsniveau voldoende kritische massa worden gegenereerd om de uitvoeringsagenda tot een succes te maken.

Op deze wijze van uitvoering zal in hoofdstuk 6 nader worden ingegaan.

6. Uitvoering 2016–2017 (korte termijn)

6.1 Uitgangspunten en randvoorwaarden

Met het oog op de uitvoering van de agenda 2016-2017 is wat betreft de vorm een achttal uitgangspunten en randvoorwaarden van belang, te weten:

1. Garandeer een reële bestuurlijke invloed en zeggenschap voor elke gemeente.
2. Vermijd bureaucratie, complexiteit en kostenstijgingen.
3. Beperk de overlegstructuur.
4. Creëer helderheid in bestuurlijke aansturing.
5. Creëer helderheid in ambtelijke aansturing.
6. Hecht aan rolzuiverheid.
7. Breng aansluiting met drie huidige ambtelijke organisaties tot stand.
8. Draag zorg voor voldoende kritische massa (uitwisseling en leereffecten).

6.2 Bestuurskundige en juridische samenwerkingsvormen

Met de onderzoekers van de Tilburgse School voor Politiek en Bestuur onder leiding van dr. Linze Schaap zijn wij van mening, dat de daartoe op dit moment beschikbare bestuurskundige en juridische samenwerkingsvormen niet als passend voor de samenwerking binnen het Land van Cuijk op de korte termijn moeten worden gekwalificeerd. Genoemde bestuurskundige vormen moeten op dit moment als te licht / vrijblijvend (netwerkconcept) of juist te zwaar / verplichtend (matrixconcept, centrumconcept, ambtelijke fusie) worden beoordeeld. Een variant als shared service center leent zich weer niet voor het type taken (strategische versus bedrijfsvoeringstaken) dat het Land van Cuijk in samenwerking wenst op te pakken.

Wat betreft de juridische samenwerkingsvorm biedt de Wet gemeenteschappelijke regelingen (Wgr) op dit moment ook geen soelaas om de gevraagde slagkracht voor de korte termijn te realiseren. Een relatief zware regeling staat, evenals bij genoemde bestuurskundige samenwerkingsvormen, bovendien op gespannen voet met de hiervoor genoemde uitgangspunten en randvoorwaarden.

6.3 Ons advies: professioneel projectmanagement

Wij adviseren u dan ook om te kiezen voor professioneel projectmanagement, met zowel een heldere bestuurlijke aansturing als een eenduidige ambtelijke aansturing. Concreet ziet deze variant er als volgt uit:

1. Stuurgroep: bestuurlijk eigenaar / opdrachtgever gehele uitvoeringsagenda.
2. Projectgroep: ambtelijk opdrachtgever van een team van projectleiders.
3. Team van projectleiders, in dienst van de 'eigen' gemeente en deels centraal gehuisvest.
4. Wees bescheiden in samenstelling en vergaderfrequentie Stuurgroep en Projectgroep.
5. Denk bij Projectgroep ook aan optie 'managers Strategie en Ontwikkeling'.
6. Professionaliseer het projectmanagement en de relatie opdrachtgever-opdrachtnemer.
7. Organiseer structurele betrokkenheid van de 40's in de vorm van (a) een klankbord voor de gehele uitvoeringsagenda en (b) een actieve rol per project of cluster van projecten.
8. Organiseer structurele betrokkenheid van de inwoners in het Land van Cuijk in de vorm van (a) peilingen en meningsvorming en (b) burger- en overheidsparticipatie.

6.4 Rolzuiverheid

Eerder genoemd aspect van rolzuiverheid vraagt, zo bleek ook tijdens de Informatiebijeenkomst van 25 november jl., nadere toelichting. Waar het ons als onderzoekers om gaat, is dat in geval van een keuze voor een Stuurgroep die als bestuurlijk eigenaar / opdrachtgever voor de gehele uitvoeringsagenda fungeert, deze Stuurgroep tevens de verantwoordelijkheid draagt om de Colleges van B&W en de gemeenteraden tijdig bij de projecten te betrekken en adequaat en daarmee actief te informeren over de voortgang. Ook de rol van individuele portefeuillehouders kan door de Stuurgroep per project of cluster van projecten worden bepaald. Daarmee wordt voor *wat betreft de Uitvoeringsagenda 2016-2017* de rol van het Coördinatie-overleg, het Basisoverleg en het Regieteam overbodig.

6.5 Profiel projectleiders

Professioneel projectmanagement stelt hoge eisen aan het presteren en functioneren van (het team van) projectleiders:

- Zij weten wat het bestuur beweegt.
- Zijn in staat politiek-bestuurlijke opgaven te vertalen in concrete plannen van aanpak.
- Dragen zorg voor adequate informatievoorziening naar raden, Colleges en management.
- Zijn uitstekend in staat om 40's en inwoners bij het project te betrekken.
- Zoeken de verbinding met management en medewerkers van de drie lijnorganisaties.
- Kerncompetenties: politiek-bestuurlijke sensitiviteit, omgevingsbewust, plannen en organiseren, resultaatgericht, overtuigingskracht, sociaal en communicatief vaardig, netwerken en samenwerken.

Uit organisatorisch oogpunt is het zoals eerder gezegd van groot belang dat versnippering van de personele capaciteit van de projectleiders wordt voorkomen en dat vanuit het management van de drie lijnorganisaties onvoorwaardelijke steun en betrokkenheid ontstaat ten aanzien van de wijze waarop de projectleiders hun rol professioneel kunnen vervullen.

7. Procesvoorstel vormdiscussie t.b.v. middellange termijn: het 'Special Project'

Zoals gezegd heeft de hiervoor geadviseerde werkvorm 'professioneel projectmanagement' betrekking op de korte termijn, te weten de uitvoeringsagenda 2016-2017. Voor de samenwerking in het Land van Cuijk voor de middellange termijn adviseren wij u een zogeheten 'Special Project' in het leven te roepen, met als doel om in 2016 een serieuze verkenning uit te voeren naar de voor het Land van Cuijk best passende duurzame vorm van verregaande samenwerking / bestuurlijke fusie. De recent door de gemeenteraad aangenomen motie inzake de toekomstige samenwerkingsvorm kan daarbij in de beschouwing worden betrokken.

Eén van de bouwstenen voor dit onderzoek betreft het onderzoek naar de innovatieve samenwerkingsvormen dat momenteel onder leiding van eerder genoemde dr. Linze Schaap wordt uitgevoerd en waarvan de resultaten naar verwachting in februari 2016 beschikbaar komen. Ook eerdere onderzoeken naar de effectiviteit en efficiëntie van de in ons land voorkomende bestuurskundige en juridische vormen van samenwerking kunnen bij dit 'Special Project' in de beschouwing worden betrokken.

8. Hoe nu verder?

Zoals tijdens de Informatiebijeenkomst van 25 november jl. is toegelicht, is het thans van belang dat in elk der gemeentehuizen op het niveau van DT/MT, College van B&W en gemeenteraad van gedachten wordt gewisseld over:

1. De uitvoeringsagenda 2016-2017, zoals weergegeven in de onderhavige rapportage.
2. Het advies om daarbij te kiezen voor de variant 'drie sterren'.
3. Het advies om met het oog op de uitvoering op de korte termijn (2016-2017) te kiezen voor de variant 'professioneel projectmanagement' en de daarbij behorende bestuurlijke en ambtelijke aansturing en personele invulling (fte, profiel en competenties projectleiders).
4. Het zogeheten 'Special Project' om in 2016 te komen tot een serieuze verkenning naar de voor het Land van Cuijk best passende duurzame vorm van verregaande samenwerking / bestuurlijke fusie.

Ten aanzien van de wijze waarop genoemde gedachtewisseling en eventuele besluitvorming in elk der gemeentehuizen wordt gecoördineerd, ligt het initiatief bij het Coördinatie-overleg en het Regieteam. In principe is het voorstel om eind december via het Coördinatie-overleg en de vijf Colleges van B&W het resultaat aan te bieden aan het Regieteam en de vijf Gemeenteraden. Elke gemeente bepaalt zelf haar eigen interne proces van bespreking. Uitkomsten van die besprekingen komen op 23 maart 2016 (Raadsconferentie) bij elkaar.

Bijlage 1 – Projecten Uitvoeringsagenda 2016 – 2017

In deze Uitvoeringsagenda 2016-2017 voor het Land van Cuijk worden de projecten per thema uitgewerkt.

Thema 1 – Versterken economische vestigingsvoorwaarden

Projectvoorstel 1	Uitbouw Regionale business development tot één loket voor acquisitie en begeleiding nieuwe bedrijven
Doelstelling	Doorontwikkeling van het voorstel voor een Regionaal <i>business development en accountmanagement</i> voor het land van Cuijk tot een eenduidig aanspreekpunt voor het bedrijfsleven op de schaal van het Land van Cuijk: één bedrijfsloket.
Relatie met strategische visie	Versterking van de vestigingsvoorwaarden.
Beoogde resultaten	Mandaten vanuit gemeenten aan regionale <i>business developer</i> om samen met de bedrijfscontactfunctionarissen van de gemeenten activiteiten te ondernemen op het vlak van acquisitie van bedrijven en communicatie over voorwaarden tot vestiging en begeleiding van bedrijven bij het verkrijgen van relevante gemeentelijke documenten.
Tussenresultaten	Aanstellen <i>business developer</i> , in eerste instantie tijdelijk voor 1 jaar. Ontwikkelen samenwerkingsrelatie met bedrijfscontactfunctionarissen en medewerkers economie van de gemeenten. Besluitvorming over mandaat aan <i>business developer</i> .
Aanpak	De aan te stellen <i>business developer</i> werkt samen twee medewerkers van en namens de gemeenten aan een plan van aanpak.
Tijdsplanning	In 2016 uitwerking plan van aanpak en besluitvorming. In de loop van 2016 operationeel in 2017 en start van actieve communicatie en werving bedrijven.
Betrokken actoren	De vijf gemeenten. Kamer van Koophandel. Industriële kring. ZLTO.
Projectsturing	Stuurgroep en projectgroep. Mogelijk: één wethouder wordt door stuurgroep gemandateerd voor bestuurlijk opdrachtgeverschap.
Capaciteit	<i>Business developer</i> wordt bekostigd uit programmatische middelen in 2016. Bekostiging in 2017 wordt nader onderzocht. Hier gaan we vooralsnog uit van voortzetting van de bekostiging uit programmatische middelen.
Programmatische middelen	In 2016 € 90.000 voor <i>business developer</i> . Vooralsnog gaan we ook voor 2017 uit van dit bedrag. In advies van bureau Buck zijn geen additionele programmatische middelen voorzien.
Risico's	Gemeenten blijven individueel benaderd worden door bedrijven.
Opmerkingen	In 2015 is besloten over de consequenties van het advies naar aanleiding van de rapportage van bureau Buck. Dit wordt overgenomen in dit voorstel. Ook voor de organisatie kan worden aangesloten bij het advies. Het nu gaat vooral om het afgeven van mandaten voor het kunnen opereren bij werving en begeleiding van bedrijven.
Prestatie-indicator	In 2016 heeft <i>business developer</i> mandaat om in samenwerking met de bedrijfscontactfunctionarissen voor de vijf gemeenten te samen bedrijven te acquireren en te begeleiden.

Projectvoorstel 2	ICT Infrastructuur: daadwerkelijke realisatie Breedband in de kernen en het buitengebied van de vijf gemeenten
Doelstelling	Volledige aansluiting van de inwoners en bedrijven in het Land van Cuijk op Breedband.
Relatie met strategische visie	Thema Versterken van vestigingsvoorwaarden.
Beoogde resultaten	Aanleg van breedband: start zo mogelijk in loop van in 2016, voortgang in 2017 en volgende jaren.
Tussenresultaten	Dekkingsgraad van 90 % doordat medio 2016 er instemming is van 90 % van de adressen in het Land van Cuijk.
Aanpak	Voortzetting ingeslagen weg door benaderen inwoners en bedrijven met verzoek tot deelname in realisatie volledig dekkend Breedbandinfrastructuur. Aanbesteding aanleg.
Tijdsplanning	2016: formele bevestiging deelname 90 % adressen. Aanbesteding. Start uitvoering. 2017: uitvoering aanleg.
Betrokken actoren	Vijf gemeenten Land van Cuijk. Ongerichte coöperatie.
Opdrachtgeverschap	Stuurgroep en projectgroep.
Projectsturing	Projectgroep.
Capaciteit	Voortzetting bestaande inzet.
Programmatische middelen	Inzet huidige budget.
Risico's	Onvoldoende belangstelling voor daadwerkelijke deelname en het maken van kosten bij burgers en bedrijven, waardoor de 90 % niet wordt gehaald. Voorts bestaat de mogelijkheid dat ook marktpartijen alsnog actief worden op het vlak van aanleg van breedband in het buitengebied.
Opmerkingen	Bestaand project wordt doorgezet. Nauwgezette monitoring van voortgang, belangstelling en energie op implementatie is nodig om tijdig zicht te hebben op succesvolle realisatie Breedband.
Prestatie-indicator	90 % dekkingsgraad met toestemming aanleg en bijdragen van inwoners en bedrijven.

Projectvoorstel 3	Weginfrastructuur: Structurele aanpak verkenning verbetering oost-west verbinding tussen de A77 en A50
Doelstelling	Provincie voert in samenwerking met gemeenten en in afstemming met Rijkswaterstaat een studie uit die inzichten oplevert in mogelijkheden, kansen, randvoorwaarden, effecten en beperkingen van realisatie van een oost-west verbinding over de weg tussen A77 en A50. Studie bevat verschillende alternatieven: opwaarderen van de provinciale wegenstructuur en ook het doortrekken van A77 vanaf knooppunt met A73 tot A50.
Relatie met strategische visie	Thema Versterken van vestigingsvoorwaarden.
Beoogde resultaten	Inzicht in verkeersstromen, veiligheidsaspecten, landschappelijke, natuur- en milieuaspecten, verkeersveiligheid van een verbeterde oost-west wegverbinding. Verkennen van alternatieven voor tracés. Onderbouwing van vervolgstappen voor verbetering oost-west wegverbinding.

Tussenresultaten	Provincie voert in samenwerking met de gemeenten de studie uit en stemt af met Rijkswaterstaat over het betrekken van doortrekken van de A77.
Aanpak	Overleg met provincie, Rijkswaterstaat en gemeenten tussen Land van Cuijk en A50, vertegenwoordigers van bedrijfsleven en natuur en milieuorganisaties en bewonersorganisaties over opzet en uitvoering van studie. Overleg over inzet van provinciale financiële middelen voor uitvoering van studie. Overleg met gemeenten ten westen van het Land van Cuijk over additionele inzet van gemeentelijke middelen. Provincie geeft opdracht tot uitvoering van studie. Deelname in begeleiding van de uitvoering van de studie. Communicatie met burgers en maatschappelijke groeperingen over de studie en het mogelijk vervolg.
Tijdsplanning	2016: overleg over uit te voeren studie en werving financiële middelen voor de studie. 2017: uitvoering studie.
Betrokken actoren	Provincie Brabant, gemeenten Uden, Landerd, Bernheze, Oss, Rijkswaterstaat, natuur- en milieuorganisaties, Kamer van koophandel, bedrijvenorganisaties, gemeenten Land van Cuijk.
Opdrachtgeverschap	Stuurgroep en projectgroep. Vanaf 2017: provincie.
Projectsturing	Projectgroep. Aanstelling projectleider. Vanaf 2017 projectleider in afstemming met provincie.
Capaciteit	Projectleiding en deelname in begeleiding studie en overleg met overheden en groeperingen: 0,4 fte in 2016 en 2017.
Programmatische middelen	Bijdrage aan onderzoekskosten € 100.000.
Risico's	Weerstand tegen uitvoeren van onderzoek bij burgers en natuur- en milieugroeperingen. Weerstand bij één of meer van de betrokken gemeenten. Andere prioriteiten bij provincie (en Rijkswaterstaat).
Opmerkingen	-
Prestatie-indicator	Provincie stemt in met studie en stelt middelen ter beschikking voor 2017. Rijkswaterstaat stemt in het studie voor eind 2016. Uitvoering studie vanaf eerste helft 2017.

Projectvoorstel 4	Uitbouw Regionaal Stagebureau Land van Cuijk en Noord-Limburg
Doelstelling	Studenten MBO/HBO/WO uit Nederland en Duitsland stageplaatsen bieden.
Relatie met strategische visie	Binden van mensen aan bedrijven en instellingen in LvC.
Beoogde resultaten	Thema Versterking van de vestigingsvoorwaarden.
Tussenresultaten	10 stagiaires in 2016 oplopend tot 25 in 2018.
Aanpak	Intensivering van participatie in Stagebureau. Verplichting afname 2 tot 4 studenten per jaar per gemeentelijke organisatie. Ook bij het samenwerkingsverband Land van Cuijk kunnen stagiaires worden ingezet.

	<p>Intensivering acquisitie en contacten met onderwijsinstellingen en stage-biedende organisaties.</p> <p>Ontwikkelen informatiemateriaal voor onderwijsinstellingen bedrijven en andere instellingen.</p> <p>Toevoegen van capaciteit aan stagebureau gericht op intensivering acquisitie.</p>
Tijdsplanning	<p>2016 Doorontwikkeling en informatie-ontwikkeling. Acquisitie 10 stageplaatsen en invulling in aanvulling op resultaten 2014 en 2015.</p> <p>2017 doorontwikkeling en uitbreiding stageplaatsen en deelname door studenten.</p>
Betrokken actoren	<p><u>Gemeenten</u> Sint Anthonis, Bergen, Boxmeer, Cuijk, Gennep, Grave, Mill en Sint Hubert en Mook en Middelaar. Duitse gemeenten: Kleve, Kranenburg. Goch, Weeze.</p> <p><u>Onderwijs:</u> HAS Hogeschool Den Bosch en Venlo. Hochschule Rhein-Waal Kleve – Life sciences. Radboud Universiteit Nijmegen. Rijksuniversiteit Wageningen. ROC De Leijgraaf Boxmeer en Cuijk.</p> <p><u>Bedrijven:</u> industriële bedrijven: MSD, Nutreco, Hendrix Genetics, Stork, Marel, Nutricia, Aviko, Teeuwissen Group. ZLTO als vertegenwoordiger van agrarische bedrijven.</p> <p><u>Instellingen:</u> Radius, Pantein.</p> <p><u>Overig:</u> Euregio, Platform Noordelijke Maasvallei.</p>
Opdrachtgeverschap	Stuurgroep en projectgroep.
Projectsturing	<p>Structuur voor huidige stagebureau doorontwikkelen: Aansturing door te vormen subgroep van de projectgroep waarin deelnemen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Lid projectgroep Land van Cuijk. ▪ Bestuurder bedrijvenkring LvC en zorg- of welzijnsinstelling. ▪ Bestuurders De Leijgraaf, HAS en Hochschule Rhein-Waal. <p>Uitvoerder plaatsen in stagebureau.</p>
Capaciteit	0,5 Fte – aanvullend op bestaande capaciteit. Structureel.
Programmatische middelen	€ 40.000 in 2016, € 30.000 in 2017 (structureel). Voor reiskosten en materiaal.
Bekostiging	<p>Uit middelen Land van Cuijk: 60%.</p> <p>Bijdragen vanuit bedrijfsleven, instellingen en (onderwijs-) instellingen: 40%.</p>
Risico's	<p>Onvoldoende aansluiting van curricula op stagebehoeften.</p> <p>Concurrentie van andere gebieden: Venlo e.o., Den Bosch e.o.</p>
Opmerkingen	<p>Er dient te worden afgestemd met initiatieven in de omgeving: de stage-organisatie van AgriFood Capital, stages georganiseerd binnen het Rijk van Nijmegen en omgeving Venray.</p> <p>Er moet worden gezocht naar complementariteit en aansluiting.</p> <p>Voorkomen moet worden dat concurrentie met initiatieven elders ontstaat.</p>

Prestatie-indicator	2018: 25 stagiaires geplaatst via het bureau. Stagiaires afkomstig van tenminste vier verschillende onderwijsinstellingen.
---------------------	--

Projectvoorstel 5	Uitbouw en verdere Regionalisering Woonvisie
Doelstelling	Uitbreiding van wettelijk verplichte woonvisie naar woonvisie die aanhaakt op (provincie-) grensoverschrijdende visie op wonen in relatie tot werken en leven.
Relatie met strategische visie	Aantrekkelijk wonen; Thema Versterking van vestigingsfactoren.
Beoogde resultaten	Aangepaste Woonvisie van Land van Cuijk die gedragen wordt door gemeenten van Land van Cuijk en omliggende gemeenten.
Tussenresultaten	Inzicht in woonvoorkeuren burgers in een gebied dat verder reikt dan Land van Cuijk: Nijmegen e.o., Noord-Limburg en Peel.
Aanpak	Verkennde studie naar woonvoorkeuren in gebied: delen van Brabant, Limburg en Gelderland.
Tijdsplanning	2016 Onderzoek uitvoeren en voorbereiden woonvisie Publicatie woonvisie begin 2017.
Betrokken actoren	Gemeenten Land van Cuijk, gemeenten Noord-Limburg (van Mook en Middelaar tot Venray), gemeente Nijmegen, gemeente Wijchen, gemeenten Uden, Veghel, Landerd, Platform Noordelijke Maasvallei, Euregio.
Opdrachtgeverschap	Stuurgroep.
Projectsturing	Projectleider Woonvisie die werkt in opdracht van projectgroep.
Capaciteit	Projectleiding en begeleiding opstelling: 0,2 fte.
Programmatische middelen	Voor onderzoek woonvoorkeuren: € 60.000.
Risico's	Anders dan de bestaande regionale woonvisie die een wettelijke verplichting is, reikt deze woonvisie verder en heeft niet de status van de bestaande visie. Mogelijk dat deze visie niet wordt erkend door andere overheden (provincie en omliggende gemeenten).
Opmerking	Koppelen met levensloop bestendig bouwen en verbouwen. Belangrijk onderdeel van de woonvisie moet zijn: jongeren huisvesting en huisvesting jonge gezinnen. Koppelen aan traject gericht op voldoende voorzieningenniveau Land van Cuijk.
Prestatie-indicator	Aangepaste woonvisie in tweede helft 2017 gereed. Woonvisie bestuurlijk kortgesloten met bestuurders van omliggende gemeenten uit Gelderland, Limburg en Brabant.

Thema 2 – Versterken keten Agro en Food

Projectvoorstel 6	Vergroting inbreng in en profijt van AgriFood Capital
Doelstelling	Prominentere deelname in AgriFood Capital. Vergroting profijt van AgriFood Capital en bieden van grotere bijdrage aan die organisatie en zijn deelnemers (halen en brengen). Projectleiderschap.
Relatie met strategische visie	Thema Versterken keten Agro & Food en Thema Versterking Vestigingsvoorwaarden.
Beoogde resultaten	Meer profijt van projecten van stichting AgriFood Capital. Intensivering van deelname in uitvoeringsorganisatie van AgriFood Capital. Ontwikkeling en projectleiderschap relevant project voor Land van Cuijk: stimulering startups en innovatie op het vlak van milieu, energie en dierenwelzijn. Input van € 3 euro per inwoner (circa € 265.000) per jaar levert per jaar circa € 800.000 aan projecten en activiteiten voor Land van Cuijk.
Tussenresultaten	Overleg met stichtingsbestuur en directeur over vergroting inbreng vanuit Land van Cuijk en initiëren en trekken van project startups en innovatie.
Aanpak	Capaciteit vrijmaken voor inzet in uitvoeringsorganisatie van de stichting en projectleiding. Uit de gemeentelijke organisatie of door inhuur.
Tijdsplanning	Overleg eerste helft 2016, verhoging capacitaire inzet vanaf tweede helft 2016 doorlopend naar 2017.
Betrokken actoren	AgriFood Capital (stichting en samenwerkingsverband), Gemeenten, ZLTO, Industriële Kring, Pantein (in verband met bredere scoop van AgriFood Capital), Euregio, Platform noordelijke Maasvallei.
Opdrachtgeverschap	Stuurgroep en projectgroep.
Projectsturing	Gemandateerd lid van de projectgroep die overleg voert met AgriFood Capital en inzet van medewerkers borgt en stuurt.
Capaciteit	1 fte in tweede helft 2016 oplopend tot 2,5 fte in 2017. Looptijd AgriFood Capital.
Programmatische middelen	Reis- en verblijfkosten.
Risico's	Beschikbare kwantiteit en kwaliteit binnen de gemeentelijke organisaties. Er is enige tijd nodig om ambtelijk goed in beeld te komen bij de vertegenwoordigers van de provincie en grotere gemeenten in de stichting AgriFood Capital. Er is ook tijd en inzet nodige om tot goede projectdefinitie te komen voor project startups en innovatie.
Opmerkingen	De activiteiten van AgriFood Capital breiden zich uit, ook in de breedte. Tot op heden vindt men de betekenis voor het LvC te beperkt. Dit project is er op gericht actief de handschoen op te pakken.

Prestatie-indicator	In 2016 start project. Van het totale projectbudget van AgriFood Capital wordt € 0,9 mln. (inclusief capaciteit) besteed aan activiteiten voor bedrijven, burgers en maatschappelijke organisaties in het Land van Cuijk.
---------------------	--

Projectvoorstel 7	Schakelen in de agrarische keten
Doelstelling	Aansluiten van de verschillende typen bedrijvigheid in het Land van Cuijk in de keten: van primaire productiesector, onderzoek, tot voedselverwerkende sector. Versterking positie in aansluiting op AgriFood Capital.
Relatie met strategische visie	Thema Versterken keten Agro & Food.
Beoogde resultaten	Ondernemers in het gebied kennen elkaar. De verschillende bedrijven en ondernemers zijn op de hoogte van de kansen en mogelijkheden voor input vanuit en output naar bedrijven in de regio. Ondernemers gaan meer kennis en ervaring met elkaar delen. Ondernemers uit primaire agrarische sector en secundaire agrarische sector kennen elkaar en maken gebruik van elkaars kennis en expertise om afstemming van bedrijfsactiviteiten en producteninzet te komen.
Tussenresultaten	Halfjaarlijkse informatie-uitwisseling bijeenkomsten. Oprichten van werkgroepen waarin vertegenwoordigers van bedrijven uit de keten aan deelnemen en acties worden ontwikkeld voor afstemming van bedrijvigheid.
Aanpak	Organiseren van informatie-uitwisselingsbijeenkomsten. Faciliteren van de bijeenkomsten. Vanuit een punt in het LvC.
Tijdsplanning	Er is reeds een eerste start gemaakt in 2015. Intensivering vanaf 2016 en doorlopend naar 2017 e.v.
Betrokken actoren	Agrarische bedrijven, ZLTO vertegenwoordigers, Industriële Kring LvC, vertegenwoordigers van industriële bedrijven.
Opdrachtgeverschap	Stuurgroep en projectgroep.
Projectsturing	Business developer in samenwerking met agrarisch medewerker land van Cuijk.
Capaciteit	0,2 fte faciliteren en ondersteunen bijeenkomsten. Structureel
Programmatische middelen	Vorbereiding, uitnodigingen, zaalhuur en catering, sprekers: € 10.000 (structureel vanaf 2016).
Risico's	Dit soort bijeenkomsten moet voor deelnemers merkbaar iets opleveren, anders haken ze naar verloop van tijd af. Verschillende industriële bedrijven met eigenaren elders in de wereld schermen informatie over het eigen bedrijf af. Dit moet worden doorbroken anders worden resultaten niet bereikt.
Opmerkingen	Afstemming zoeken met initiatieven AgriFood Capital
Prestatie-indicator	In 2016 en 2017 in totaal vier bijeenkomsten. Deelname door zowel bedrijfsvertegenwoordigers van de primaire sector als de industriële sector. Aantal deelnemers per bijeenkomst neemt toe in de loop der tijd.

Projectvoorstel 8	Aanpak Vrijkomende agrarische bebouwing
Doelstelling	<p>Bedrijvigheid in buitengebied op peil houden door aantrekken van nieuwe bedrijvigheid (starters).</p> <p>Bieden van gunstige vestigingsvoorwaarden startende ondernemingen.</p> <p>Voorkomen onnodig amoveren agrarische bebouwing.</p> <p>Oplossingen zoeken voor inpassing in landschap.</p>
Relatie met strategische visie	<p>Innoveren en Duurzaamheid; Thema Versterken van vestigingsvoorwaarden.</p>
Beoogde resultaten	<p>Vestiging van nieuwe bedrijvigheid in 60 % van de vrijkomende agrarische bebouwing.</p> <p>Voorkomen / beperken van bestemming van bebouwing voor louter opslag van goederen; bevordering werkgelegenheid en innovatie in bedrijven.</p>
Tussenresultaten	<p>Verruimde bestemmingen van bedrijfsgebouwen in het buitengebied.</p>
Aanpak	<p>Inventarisatie van over meerdere jaren vrijkomende agrarische bebouwing.</p> <p>Aanpassing bestemmingsplannen.</p> <p>Begeleiding eigenaren van agrarische bebouwing in herbestemming gebouwen.</p> <p>Acquisitie startende ondernemers voor vestiging in gebouwen.</p>
Tijdsplanning	<p>Vanaf 2016 doorlopend tot 2020.</p>
Betrokken actoren	<p>Agrarische ondernemers, ZLTO.</p> <p>Kamer van Koophandel.</p> <p><i>Business Developer</i> van economisch bureau.</p>
Opdrachtgeverschap	<p>Stuurgroep en projectgroep.</p>
Projectsturing	<p>Aanstellen bemiddelaar/acquisiteur die activiteiten afstemt met <i>business developer</i>. Uitvoering door ambtelijk persoon met relaties in gemeenten en kennis van gemeentelijke processen (RO, Milieu) en die contacten onderhoudt met individuele agrariërs en ZLTO.</p>
Capaciteit	<p>Bijstelling bestemmingsplannen binnen gemeenten.</p> <p>In overleg met ZLTO: inhuur begeleiding agrarische ondernemers.</p> <p>Regionaal economisch bureau: voorlichting en acquisitie startups.</p> <p>0,2 fte plus capaciteit in gemeentelijke organisaties.</p>
Programmatie middelen	<p>€ 20.000 voor reiskosten en materiaal.</p>
Risico's	<p>Concurrentie met vestiging van startups op bedrijventerreinen.</p>
Opmerkingen	<p>Dit vraagstuk doet zich ook voor bij Peelgemeenten in Brabant en Limburg. Land van Cuijk moet niet met een eigen benadering komen los van initiatieven elders, maar ook willen leren van ervaringen elders en tegelijkertijd kennis en informatie delen.</p>
Prestatie-indicator	<p>In 2017 krijgen vrijkomende gebouwen van twee agrarische bedrijven een andere economische of maatschappelijke functie.</p>

Thema 3 – Groei van recreatie en toerisme

Projectvoorstel 9	Versterking herkenbaarheid Land van Cuijk en bevordering meerdaags toeristisch verblijf
Doelstelling	Toename economische betekenis recreatie- en toerismesector in het Land van Cuijk. Uitbouw activiteiten van de Regionaal Bureau voor Toerisme. Toename van meerdaags verblijf van toeristen in het land van Cuijk. Toename overnachtingsmogelijkheden. Aansluiting bij toeristische mogelijkheden in de (Kleve e.o. (Dld), Rijk van Nijmegen, Peel).
Relatie met strategische visie	Thema: Groei van recreatie en toerisme.
Beoogde resultaten	Toename van aantal overnachtingen in gemeenten in het Land van Cuijk. Zichtbaarheid en herkenbaarheid van Land van Cuijk als toeristisch-recreatief gebied voor meerdaags verblijf.
Tussenresultaten	Gerealiseerd in het kader van uitvoering nota Identiteit van Land van Cuijk.
Aanpak	Ondersteuning en facilitering van het Regionaal Bureau voor Toerisme. Het RBT trekt de activiteiten. Faciliteren van mogelijkheden voor verblijfsrecreatie in kernen en in het buitengebied. Uitbouwen van Ronde van Cuijk tot een meerdaags programma met overnachtingsmogelijkheden. Bijdragen aan promotie en branding Land van Cuijk. Afspraken maken met grote bestaande verblijfsrecreatiebedrijven (Van de Valk, Landal en Centerparcs) over branding en aansluiting op mogelijkheden in de regio.
Tijdsplanning	2016 en 2017.
Betrokken actoren	Recreatieparken (De Vers in Overloon en Heijderbos in Gennepe), hotels Van de Valk en andere). Eigenaren <i>bed and breakfast</i> . Musea. Recreatiebureaus van omliggende regio's. Platform Noordelijke Maasvallei.
Opdrachtgeverschap	Stuurgroep.
Projectsturing	Bestuur Regionaal Bureau voor Toerisme.
Capaciteit	Accent ligt op werk van RBT. Beperkte inzet vanuit gemeenten nodig: overleg en faciliteren.
Programmatische middelen	Inhuur externe adviseurs voor ontwikkelen initiatieven en ideeën genereren: € 50.000 per jaar.
Risico's	Door kleinschaligheid van overnachtingsmogelijkheden, neemt het aantal verblijfsrecreanten per saldo niet veel toe en is het economisch effect beperkt.
Opmerkingen	Er zijn nog veel mogelijkheden onbenut om Land van Cuijk als naam neer te zetten: in openbare gebouwen, in de openbare ruimte en via de media. Mogelijk dat vrijkomende agrarische bebouwing kan worden benut voor vormen van verblijfsrecreatie.

	<p>Ook omliggende gemeenten hebben beleid gericht op aantrekken toerisme. Daar kan bij worden aangesloten. Vanuit Land van Cuijk kan toeristen die elders verblijven een meerdaags programma met recreatiemogelijkheden worden aangeboden.</p> <p>Kleine initiatieven van <i>bed and breakfast</i> lijken geen economische 'zoden aan de dijk te zetten'. Voor de kernen kan één of meer van dergelijke kleinschalige initiatieven echter een bijdrage leveren aan de levendigheid van de kern.</p>
<p>Prestatie-indicator</p>	<p>Toename van het aantal overnachtingsmogelijkheden in de verschillende kernen en in het buitenbied vanaf 2017.</p> <p>Toename benaming Land van Cuijk als recreatief gebied in de regio. Publiciteit land van Cuijk via diverse media.</p>

Thema 4 – Leefbaarheid kernen en Zorg

Projectvoorstel 10	Ontwikkeling, versterking en spreiding boven het niveau van kernen
Doelstelling	Strategische ontwikkeling en spreiding van voorzieningen in Land van Cuijk met een bovenlokale schaal, om kosten te besparen en tegelijkertijd een voldoende basisniveau te behouden.
Relatie met strategische visie	Aansluiting bij thema Leefbaarheid in de kernen. Voortborduren op eerder uitgevoerde inventarisatie van voorzieningen. De eerdere inventarisatie is alleen op 'papier' uitgevoerd. Belangrijk is de analyse aan te vullen en stappen te zetten.
Beoogde resultaten	Concrete afspraken tussen de gemeenten in het Land van Cuijk over spreiding van specifieke voorzieningen en in stand houden basisniveau van voorzieningen in de kernen. Spreiding bovenlokale voorzieningen op het vlak van cultuur (theaters, bibliotheek), sport (zwembaden en sporthallen) en zorg (woon- en verblijfvoorzieningen). Afspraken over meer dagelijkse voorzieningen: basisonderwijs, eerstelijns gezondheidszorg. Inzet is dat de afspraken leiden tot kostenbesparingen voor de en voor de instellingen die voorzieningen bieden. Eventueel zijn afspraken benodigd over een (her)verdeling van financiële resultaten.
Tussenresultaten	Gesprekken met burgers / wijk- en dorpsraden over voorzieningenniveau. Twee tussentijdse bijeenkomsten met colleges van de vijf gemeenten ter voorbereiding op afspraken over spreiding en ontwikkeling voorzieningen. Bekrachtiging afspraken middels raadsbesluiten.
Aanpak	Gesprekken met wijk- en dorpsraden. Digitale enquêtes onder burgers (panels), organisaties en ondernemers (digitale enquête van dit onderzoek kan richtinggevend zijn). Ambtelijke en bestuurlijke werksessies om te komen tot concrete afspraken.
Tijdsplanning	Eerste jaar voor peiling onder burgers en organisaties. Tweede jaar om afspraken uit te werken.
Betrokken actoren	Colleges van B&W, ambtelijke organisaties, dorps- en wijkraden, maatschappelijke organisaties en lokale bedrijven.
Opdrachtgeverschap	Stuurgroep en projectgroep.
Projectsturing	Projectgroep.
Capaciteit	0,4 fte ambtelijke capaciteit voor coördinatie en uitvoering onderzoek en begeleiding en voorbereiding sessies met bestuurders.
Programmatische middelen	Inzet ambtelijke capaciteit. Inzet onderzoeksbureau voor digitale enquête. € 20.000.
Risico's	Concurrentie tussen de gemeenten voor behoud voorzieningen. Maatschappelijke weerstand met mogelijke afkalving van draagvlak voor afspraken. Onvoldoende betrokkenheid maatschappelijke organisaties en lokale bedrijven.

Opmerkingen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Voorzieningen die inwoners het belangrijkste vinden zijn: winkels voor dagelijkse boodschappen (1), huisarts (2), basisonderwijs (3), goed openbaar vervoer (4), sportvoorzieningen en woningen geschikt voor ouderen (5). ▪ Gevraagd naar welke voorzieningen inwoners missen blijkt dat 42% van de respondenten de voorzieningen die ze belangrijk vinden niet mist. Voorzieningen die door de andere inwoners het meest gemist worden zijn: goed openbaar vervoer en woningen voor jonge mensen (1), woningen geschikt voor ouderen (2), winkels voor dagelijkse boodschappen (3), horeca (4), en zorgvoorzieningen voor ouderen en culturele voorzieningen (5). ▪ Een huisarts of een basisschool worden niet of nauwelijks gemist. ▪ Ongeveer 35% van de respondenten geeft aan bereid te zijn meer te betalen voor de voorzieningen die hij of zij mist, 32% staat daar neutraal tegenover, en 30% staat hier afwijzend tegenover. ▪ Tot slot zijn respondenten het meest bereid om buiten het eigen dorp / stad te reizen voor culturele voorzieningen, recreatief winkelen, zwembad en horeca.
Prestatie-indicator	Afspraken en besluiten gemeenteraden van de vijf gemeenten over spreiding van voorzieningen.

Projectvoorstel 11	Onderzoek bereikbaarheid en toegankelijkheid bovenlokale voorzieningen
Doelstelling	Bevordering toegankelijkheid en gebruik van voorzieningen voor alle inwoners en doelgroepen in het Land van Cuijk. Inzicht in mogelijkheden voor optimalisatie van bereikbaarheid en toegankelijkheid voorzieningen voor iedereen.
Relatie met strategische visie	Aansluiting bij thema Leefbaarheid in de kernen.
Beoogde resultaten	<p>Inzicht in bereikbaarheids- en toegankelijkheidsvraagstukken en knelpunten die daarbij spelen.</p> <p>Inzicht in de wensen en mogelijkheden van burgers inzake gebruik van voorzieningen.</p> <p>Inzicht in afwegingen die burgers maken om voorzieningen te bereiken.</p> <p>Inzicht in de mogelijkheid van het opzetten van kleinschalige vervoersvoorzieningen gericht op bereikbaarheid van voorzieningen voor doelgroepen.</p>
Tussenresultaten	<p>Gesprekken met burgers / wijk- en dorpsraden over voorzieningenniveau.</p> <p>Twee tussentijdse bijeenkomsten met colleges van de vijf gemeenten ter voorbereiding op afspraken over spreiding en ontwikkeling voorzieningen.</p> <p>Bekrachtiging afspraken middels raadsbesluiten.</p>

Aanpak	Gesprekken met wijk- en dorpsraden. Digitale enquêtes onder burgers (panels), organisaties en ondernemers. Werksessies met groepen burgers om te komen tot concrete afspraken over verbetering vervoersmogelijkheden van doelgroepen (jongeren, ouderen) naar voorzieningen.
Tijdsplanning	2016: onderzoek, overleg en afspraken.
Betrokken actoren	Colleges van B&W, ambtelijke organisaties, dorps- en wijkraden, maatschappelijke organisaties.
Opdrachtgeverschap	Stuurgroep en projectgroep.
Projectsturing	Projectgroep.
Capaciteit	0,2 fte ambtelijke capaciteit voor coördinatie en uitvoering onderzoek en begeleiding en voorbereiding sessies met burgers.
Programmatische middelen	Inzet ambtelijke capaciteit. Inzet onderzoeksbureau voor digitale enquête. € 20.000.
Risico's	Geen belangstelling bij burgers om tot afspraken te komen over inzet alternatieve mogelijkheden voor vervoer van jongeren en ouderen van en naar voorzieningen. Zie ook project 12.
Opmerkingen	Uit enquête voor deze uitvoeringsagenda bleek dat respondenten het meest bereid om buiten het eigen dorp / stad te reizen voor culturele voorzieningen, recreatief winkelen, zwembad en horeca. Daarop hoeft dit project zich niet te richten.
Prestatie-indicator	Structuur van vervoersmogelijkheden voor doelgroepen jongeren en ouderen richting voorzieningen in 2017.

Projectvoorstel 12	Burgerorganisaties
Doelstelling	Ontstaan en toename van het aantal organisaties (waaronder coöperaties) van burgers die leefbaarheidsinitiatieven binnen de eigen woonomgeving (kern of wijk) oppakken en ontwikkelen.
Relatie met strategische visie	Thema Leefbaarheid kernen en zorg.
Beoogde resultaten	Toename van het aantal burgercoöperaties in het Land van Cuijk. Gericht op: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Onderwijs. ▪ Vervoer naar voorzieningen. ▪ Ouderenzorg. ▪ Jongerenwerk en jongerenzorg. ▪ Binding en samenhang.
Tussenresultaten	Zicht op de wijze van opereren van de bestaande initiatieven en de wijze waarop die behoefte hebben aan de relatie met de gemeenten.
Aanpak	Stimuleren en faciliteren van oprichting door burgers van coöperaties of ander vormen van samenwerking binnen kernen. Faciliteren van de verspreiding van kennis en ervaring opgedaan in pilots. Initiatiefnemers bijstaan met (juridische) adviezen en met het vinden van contacten bij en leggen van contacten met overheden en andere organisaties.

Tijdsplanning	In aansluiting op de reeds ontstane coöperaties in 2016 bevorderen dat er nog twee worden opgericht met een afwijkende vorm en inhoud dan de bestaande. Met inwoners het functioneren van de initiatieven evalueren. Ervaringen en kennis actief verspreiden onder inwoners van andere kernen gericht op oprichting van eigen burgerorganisaties.
Betrokken actoren	Burgers van de vijf gemeenten.
Opdrachtgeverschap	College van een van de gemeenten St. Anthonis, Grave, Mill en St. Hubert.
Projectsturing	Faciliteren van initiatiefnemers.
Capaciteit	0,4 fte voor adviezen en begeleiding.
Programmatische middelen	Lump sum subsidies voor organisaties om onkosten te dekken: € 10.000 of hoger per coöperatie.
Risico's	Burgerinitiatieven zijn afhankelijk van (blijvende) betrokkenheid en belangstelling van burgers, zowel bij de zaak als ten opzichte van elkaar. Zijn afhankelijk van inzet van doorgaans een aantal voorlopers. Ze zijn daardoor kwetsbaar voor uitval van initiatiefnemers.
Opmerkingen	Gemeenten zullen initiatieven nadrukkelijk moeten faciliteren, waar mogelijk ondersteunen en materieel en immaterieel waarderen (via subsidies). Toezicht op besteding terughoudend (zo min mogelijk het karakter van projectsubsidie met gedetailleerde verantwoording) maar wel zichtbaar. Het thema leefbaarheid is primair een gemeentelijk thema. Het regionale karakter zit hem vooral in het verspreiden van kennis en het borgen dat de begeleiding en adviezen van voldoende kwaliteit zijn. Tussen de gemeenten zoal intensief gecommuniceerd moeten worden over de ervaringen met de burgerorganisaties: de 'do's' en de 'don'ts'. Het accent ligt op de gemeenten. Tussen gemeenten vooral communicatie over gezamenlijk belang.
Prestatie-indicator	Oprichting 2 burgercoöperaties in 2016 en 4 in 2017. Voortbestaan van bestaande coöperaties in initiatieven in de periode tot en met 2017.

Thema 5 – Sociaal Domein

Voor dit thema is geen projectvoorstel specifiek voor het Land van Cuijk geformuleerd. De gemeenten van het Land van Cuijk werken in NO Brabants verband samen met andere gemeenten aan de transitie en transformatie van Jeugdzorg, uitvoering Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en Werk en Inkomen (Participatiewet). Om in het groter verband van de regio effectief te opereren werken de vijf gemeenten aan een eensluitende inbreng in het regionaal overleg over deze beleidsvraagstukken.

Kosten van de projecten

De capaciteit en programmatische kosten die in de projectvoorstellen staan genoemd zijn voor 2016 en 2017 samengevat in onderstaande tabel. Daarnaast is er capaciteit opgenomen voor de coördinatie van het algemene overleg en ondersteuning van de samenwerking in het Land van Cuijk. In de tabel wordt aangegeven welke capaciteit naar de inschatting van KplusV en Tien organisatieadvies nodig is voor de uitvoering van de projecten die hierboven zijn beschreven. Het gaat om formatie die vrij zou moeten worden gemaakt uit de bestaande formatie van de vijf gemeenten gezamenlijk voor de jaren 2016 en 2017 en om de programmatische middelen die er mee gemoeid zijn.

Uitvoeringsagenda Land van Cuijk		2016		2017	
Nr.	Projectnaam	fte	€	fte	€
1.	Uitbouw business developer tot 1 bedrijfsloket		90.000		90.000
2.	Infrastructuur: Realisatie ICT	0,2		0,2	
3.	Infrastructuur: studie wegverbetering oost-west	0,4	100.000	0,4	20.000
4.	Uitbouw regionaal stagebureau	0,5	40.000	0,5	30.000
5.	Uitbouw woonvisie	0,2	60.000		
6.	Vergroting inzet AgriFood Capital	1,0		2,5	
7.	Schakelen in de agrarische keten	0,2	10.000	0,2	10.000
8.	Aanpak vrijkomende agrarische bebouwing	0,2	10.000	0,2	20.000
9.	Meerdaags toeristisch verblijf		50.000		50.000
10.	Ontwikkeling, versterking en spreiding voorzieningen	0,4	20.000	0,4	20.000
11.	Onderzoek bereikbaarheid en toegankelijkheid	0,2	20.000	0,2	20.000
12.	Stimuleren en faciliteren Burgerorganisaties	0,4	40.000	0,4	80.000
	coördinatie samenwerking en overleg	1	40.000	1	40.000
	Totaal	4,7	480.000	6	380.000

Bijlage 2 – Inwonersenquête voor Uitvoeringsagenda Strategische visie Land van Cuijk

---

De rapportage over de inwonersenquête is separaat bijgevoegd.